

CECILIA CUȚESCU STORCK ȘI ELEVELE SALE IMPACTUL ASUPRA PERCEPȚIEI ARTEI FEMININE ÎN PLASTICA ROMÂNEASCĂ

drd. Cristina Ioniță - Măciucă¹

Abstract: Cecilia Cuțescu Storck (1879-1969), born in Căineni, Vâlcea, was one of the most important figures of Romanian fine art, a strong personality with a major impact on the perception of feminine art in society. Her artistic journey is demonstrated by numerous international awards and acclaim. Her art career, her family, the students she trained privately at home, as well as those at the School of Fine Arts, reveal her skills but also her love of life and art. She wanted to evolve, learn and develop constantly, and the impression of her passion and her achievements will last forever in the history of Romanian fine art.

Keywords: feminine art, art training, artistic personality.

Așa cum ea însăși afirma, faptul că a avut posibilitatea să studieze pictura se datorează în mare parte bunicilor, care i-au susținut demersul artistic încă de la o vârstă fragedă: *Cele întâmplătoare au fost spre norocul meu, căci părinții, împovărați cu mai mulți copii, duceau o viață destul de grea și n-ar fi putut să-mi înlesnească studiile de pictură, cum au făcut-o bunicii, care m-au iubit ca pe unicul lor copil.* (Cuțescu Storck, 1966, pp. 7, 8)

Pasiunea pentru artă s-a născut ca o chemare spre ceva nou și captivant, ceva ce nu putea înțelege pe deplin, însă era acel lucru care îi lipsea pentru a da contur și sens vieții sale. *Prima oară când luasem în mână pensula² (Ibidem, p. 10), desenele din copilărie și nenumăratele ore când fugea din clasa de curs de la Școala centrală de fete, pentru a se ascunde în sălile goale să picteze pe diverse bucăți de carton, hârtie sau geamuri, sunt aspecte marcante ale parcursului său artistic. Mai mult decât atât, bunicii, care au devenit părinți adoptivi, au fost influențați de aprecierile unor artiști care s-au intersectat, în anumite momente ale vieții, cu creațiile din copilărie ale Ceciliei (Engler, zugravul și pictorul polonez Ajdukiewicz³). Această chemare, uneori inconstientă, a artei avea să o urmărească și să o aprecieze Cecilia, mai târziu, la elevele sale.*

1. **Drd. Cristina Ioniță-Măciucă** este arhitect de interior, doctorand în cadrul Școlii Doctorale de Arhitectură, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” - tema de cercetare: „Evoluția spațiului muzeal. Studiu de caz Pinacoteca Municipiului București” - și muzeograf în cadrul Secției Artă a Muzeului Municipiului București; cristina_ionita1994@yahoo.com.

2. *Gămile și rațele ciuguleau împrejur. O puică albă, favorita mea: "Pompilica", îi sărea pe umeri și de acolo se uita la celelalte tovarășe mai puțin norocoase. Iubeam nespuse această orătanie. Mama-mare Sultama ridea și-mi spunea: «Măcar de-ar fi și ea mai brează decât celelalte. Dacă ar fi roșie, de pildă, aș mai înțelege și eu s-o iubești. Dar așa...» Atunci, m-am apucat să vopsesc sârmana pasăre. Am vrut s-o arăt întregii familii, nebăgînd de seamă cît era de tristă și de abătută. Vedeam că nu-i mulțumită să-și simtă penele lipite de ulei și mă consolam că se vor usca cu timpul. Nu trecu însă mult și biata găină muri. Era prima oară când luasem în mîini pensula, și tare rău am fost inspirată...*

3. Engler, zugravul: *Copilița matală are o chemare pentru pictură*; Pictorul polonez Ajdukiewicz: *Doamnă! Trebuie să lăsați fata să învețe pictura* (Cuțescu Storck, 1966, p. 14).

Evoluția sa artistică, necesitatea și impulsul de a urmări arta și de se hrăni spiritual cu frumusețile ei, i-au determinat un anumit parcurs. De fiecare dată când nu se mai simțea împlinită artistic, încerca să evolueze, să caute locuri, experiențe care să îi transmită sentimente și trăiri pe care să le transpună și să le exprime prin pictura sa. Puterea de expresie era determinantă în alegerea subiectelor sale. Fie că erau peisaje, compoziții, portrete sau alte scene, artista urmărea sentimentul, expresia. Această evoluție era datorată studiilor de la München, urmate de cele de la Paris, care i-au permis această dezvoltare și posibilitatea de a experimenta ceva nou.

De asemenea, este foarte interesant de punctat felul critic în care își analiza lucrările și expunerile, atitudine des întâlnită la marii maeștri ai artelor. Dorința de a evolua și de a învăța continuu, transpusă în operele sale din ce în ce mai valoroase, i-au adus aprecierile marilor istorici și iubitori de artă de pretutindeni. *Dacă epoca cea mai însemnată din cursul vieții mele a fost aceea trăită la București – epoca în care am izbutit să deschid porți până atunci zăvorâte femeilor pe tărîm social, și să dobîndesc unele succese pe drumul artei, nu rămîne însă mai puțin însemnată etapa mea de lucru de la Paris. Acolo, în plină tinerețe și în plin avînt am ajuns să pot înfiripa în 1906 o expoziție în sala Hessele din rue Laffitte; era prima mea expoziție personală, după nouă ani de muncă la München și la Paris.* (Ibidem, p.60)

În general, femeile artiste care se formau la instituții sau ateliere particulare din străinătate veneau cu inovații și percepții total diferite față de concepțiile societății. Putem aminti câteva nume sonore și marcante ale acestei perioade, care au produs, alături de Cecilia Cuțescu Storck, schimbări majore în percepția asupra artei și a programelor de învățământ, cum ar fi: Olga Greceanu, Nina Arbore și Elena Popea. Printre susținătorii educației tinerelor artiste se numără și Gheorghe Tattarescu. Astfel, spre sfârșitul secolului al XIX-lea după multe dezbateri și cu participarea benefică a lui Gheorghe Panainteanu-Bardasare, în vremea directoratului lui Stăncescu, se înființează Secțiunea domnișoarelor, integrarea lor completă în învățământ avînd loc puțin mai târziu, în perioada interbelică (Demetrescu, Guță, Beldiman, 2014). Acest proces de integrare a femeilor în cultură și impunerea lor în societate a fost unul dificil și complex, deoarece percepția asupra lor era uneori greșit interpretată. Așa cum afirma Nina Arbore: *Un desen de-al meu dur și colțuros, sigur poate fi mai viril decât un buchet de liliac alb lângă un plic violet al cine știe cărui pictor. Sensibilitatea specific feminină nu există legată de sexul creatorului ci numai în felul de a fi.* (Iancu, 2015) Prin urmare, exista încă tendința, care se păstrează până în ziua de azi, de a separa arta feminină de cea masculină, din cauza aparentei sensibilități și criteriilor greșit construite de separare a expresiei feminine de operele masculine.

Secolul al XX-lea presupune atragerea unui public mai larg în zona culturală și artistică. Această legătură creată între cultura elitistă și cea populară determină o schimbare a percepției. Astfel, valorile subsumate artei capătă noi valențe și un parcurs presărat de foarte multe revelații și concepte artistice. În acest context se conturează un mediu potrivit pentru eliberarea de prejudecățile și constrângerile sociale și culturale. Istoricii și criticii de artă, precum George Oprescu, susțin că este perioada în care au loc cele mai multe manifestări artistice în plastica românească. Expozițiile grupării „Tinerimea Artistică”, precum și apariția posibilității instruirii superioare, deschid o cale multor rezoluții, presărate însă și de foarte multe piedici din partea unor voci importante ale vremii. Frederic Storck s-a numărat printre

fondatorii celebrei grupări „Tinerimea Artistică”, alături de alte nume sonore precum Ștefan Luchian, Nicolae Vermont, Constantin Artachino, Kimon Loghi, Ipolit Strâmbulescu, Arthur Verona, Ștefan Popescu și Gheorghe Petrașcu. Acesta stimula prezența tinerilor artiști, dar și a tinerelor artiste la expoziții, precum era Cecilia Cuțescu, pe care o aprecia încă din perioada de dezvoltare a sa și o vizita atât în România, cât și la Paris, sub pretextul unor colaborări și omagii aduse artei sale. Ulterior, cei doi se căsătoresc, formând o familie de intelectuali și artiști care au reușit să demareze o provocare în peisajul cultural al epocii. Cecilia afirma: *Îmi plăcea să sdruncin obiceiurile îmbăcșite ale unui public tradiționalist*. Mai mult decât atât, în acea atmosferă a societății „Tinerimea Artistică”, se forma *grupul primilor răsvrățiți, ca să nu zic inițiatorii unor curente noi* (Cuțescu Storck, 1944, p. 216). Astfel, în 1916, Cecilia alături de alte două artiste pioniere ale acestei manifestări feminine, Olga Greceanu și Nina Arbore, sub titulatura „Grupul celor trei doamne”, înființează „Asociația femeilor pictore și sculptore”, începând să organizeze în același an și primele expoziții de artă românească ce înglobau opere semnate de tinere artiste femei, aducând în atenția publicului lucrări ale tinerelor talentate, încă prea puțin cunoscute.

Cecilia Cuțescu Storck realizează un ciclu de compoziții prin care își exprimă manifestul și încrederea în importanța femeii și rolul acesteia în societate. Din această serie, face parte lucrarea „Ritm”, o compoziție decorativă realizată în cărbune. Fundalul, elementele vegetale folosite și jocul compozițional complex marchează misiunea dificilă a femeii. În aceeași perioadă, tendințele sale artistice se definitivează. Prețuia linia definită, spontaneitatea, voia să înlăture *acel tradiționalism convențional care dă naștere atîtor lucrări banale, searbede, lipsite de inspirație și de viață. Ceea ce preferam era expresia* (Cuțescu Storck, 1966, p. 85). Aceasta milita pentru desprinderea de influențele exterioare, spre a putea percepe, prin originalitate și autenticitate, natura și viața.

Foarte atașată de familie, de ideea de mamă, artista reușește să găsească un echilibru între viața de acasă, copii, gospodărie și viața de artistă, conturându-și arta pe baza experiențelor sale. Este interesantă și predilecția sa spre arta monumentală, considerată atipică femeii. Simțea că întreg parcursul său artistic, compozițiile și panourile decorative în diverse tehnici au reprezentat experiențe preliminare pentru vocația artei murale. *Când pictam tablouri mari, gen frescă, aveam impresia că ele sunt fragmente dintr-o pictură murală, tratate cu respirația largă a acestora și cu preocupări de monumentalitate*. (Cuțescu Storck, 1944, p. 265)

Anul 1916 marchează un nou început pentru arta plastică feminină și modul cum erau percepute femeile în societate. Cecilia Cuțescu Storck preia catedra la secția de artă decorativă a Școlii de Arte Frumoase din București, devenind prima femeie din Europa care ocupa o catedră universitară. *Privind retrospectiv drumul parcurs, nu-mi pot ascunde satisfacția de a fi reușit să infirm părerea celor care credeau că o femeie profesoară la belle-arte ar fi fost o năpastă*.⁴ (Cuțescu Storck, 1966, p. 114) Perseverența și ambiția ei de a se impune într-o lume tradiționalistă și încorsetată de intrigi și concepții adânc înrădăcinate sunt calitățile cu care a izbutit.

4. Și cînd mi-aduc aminte cîte ostilități a trebuit să înfrîng pentru a obține această catedră, în acele timpuri cînd femeia nu era îndeajuns considerată, fiind lipsită de orice drepturi!... Cîte intrigi și neplăceri am îndurat! S-a mers pînă acolo încît să caseze de două ori concursul la care totuși reușisem. Dar m-am prezentat a treia oară și tot am izbutit să ocup catedra.

Prin urmare, există femei care au făcut performanță într-o societate care nu le-a sprijinit suficient și timpuriu în demersul lor artistic. Pentru a exemplifica, voi parcurge câteva date despre modul în care acestea, eleve ale Ceciliei Cuțescu Storck, și-au exprimat sentimentele și experiențele de viață prin stilurile diferite și modurile de abordare a operelor de artă. Indiferent de tehnica abordată, scopul artei era același: de a transmite un sentiment, o expresie. Acest concept l-au preluat prin îndrumarea Ceciliei Cuțescu Storck. Pinacoteca Municipiului București deține lucrări variate semnate de astfel de artiste, nume marcante feminine, care au avut un impact major în evoluția și percepția societății asupra artei, căci *bucuria realizării unei opere nu consta în satisfacția de a fi primit vreo comandă, nici în suma de bani ce ași fi primit ci, în momentul când lucram, în acea intimitate cu mine însămi. Bucuria corespunde necesității sufletești și puterii de a pătrunde adânc în însăși firea ta de artist* (Cuțescu Storck, 1944, p. 244).

Cecilia Cuțescu Storck și Ligia Macovei

Printre elevele Ceciliei Cuțescu Storck o amintim pe Ligia Macovei (1916-1998), o prezență importantă în evoluția artei românești. Printre mai mulți îndrumători pe care i-a avut la Școala de Arte Frumoase din București, la secția de artă decorativă (Jean Al. Steriadi, Cornel Medrea, Horia Teodoru etc.), aceasta a ajuns în final în clasa Ceciliei Cuțescu Storck, a cărei metodologie didactică se pare că rezona cel mai bine cu artista. Opera Ligiei este impresionantă prin bogăția stilistică, coloritul puternic și accentele utilizate. Se remarcă și înclinațiile postexpresioniste din detaliile lucrărilor sale, artista preluând în pictură și un *fovism temperat, în care primează sentimentele profunde și culoarea plină de forță, care dă expresivitate compoziției. În grafică, fără a părăsi figurativul, Ligia Macovei se remarcă printr-o abilitate extraordinară de a construi printr-o simplă linie o imagine plină de simboluri, generatoare de sentimente...* (Olariu, 2018, p. 7). Rafinamentul tehnicii și spontaneitatea sunt calitățile operei sale.

Colecția de Artă „Ligia și Pompiliu Macovei”, pe care, împreună cu soțul său, arhitectul Pompiliu Macovei, a donat-o municipalității orașului Bucureștiului în anul 1992, conține sute de lucrări semnate de artistă, realizate în diverse tehnici (ulei, tehnică mixtă, acuarelă și guașă). Aceștia au călătorit foarte mult, iar Ligia a avut șansa să cunoască foarte multe personalități din domeniul artistic, adaptându-se la curente vremii.

Renumită pentru ilustrațiile realizate pentru lirica eminesciană, trebuie menționat și aportul la versurile lui Tudor Arghezi din volumul *Poezii* ilustrat de artistă și publicat la Editura Minerva în anul 1970.

Printre variațiile lirice pe care le abordează, Tudor Arghezi conturează un univers în care tratează teme diverse, dând naștere unor lumi miniaturale, dimensiuni paralele, în care oglindește principii, concepte și idei pe care le reduce la trăiri, experiențe și impresii. Ligia Macovei reușește, prin simțul său artistic și tehnica perfecționată, să transpună acest univers prin evidențierea fiecărui element marcant al poeziei și preluarea principiilor definitorii stilului arghezian. Dacă, pentru lirica eminesciană, Ligia preia melancolia și muzicalitatea, reducând de cele mai multe ori sentimentele la esențele lor prin utilizarea liniei ca modalitate de exprimare brută prin desen, pentru opera lui Arghezi adoptă o atitudine ludică,

punctând, prin utilizarea accentelor de culoare, expresia dură, dar foarte expresivă. Noutatea și contrastul puternic față de rafinamentul lirismului eminescian îl plasează pe Arghezi la un nivel revoluționar al poezicii românești. Această atitudine tranșantă este transpusă în imagini puternice prin expresivitatea plastică a Ligiei. Creația, oricât de narativă, este impresionantă prin tonurile de culoare și contrastele conturate într-un decor ludic.

Cele 26 de lucrări aflate în colecția Macovei cuprind ilustrații realizate în tuș, cu peniță, pe hârtie și lucrări monotip cu intervenție de guașă și tuș pe hârtie, fiind într-o stare de conservare foarte bună. Unele lucrări sunt mai complexe, cele în care se întrevede forța cromatică prin aplicarea guașei conturate cu tuș, altele sunt compuse din jocuri simple de linie. Indiferent de tehnica abordată și de complexitatea lucrării, Ligia reușește să transmită cele mai importante trăiri poetice.

Lirica argheziană este marcantă prin această sete de cunoaștere a lumii prin care poetul încearcă să înțeleagă sensul vieții. Ligia Macovei preia aceste sentimente și le transpune prin filtrul său artistic, conturând o lume a simbolurilor, determinantă pentru perceperea dimensiunii universului arghezian și a dramatismului acestuia. Arghezi abordează teme diverse: poezia filosofică, poezia socială, poezia de dragoste, dar și a universului miniatural.

Poezia „Transfigurare” exprimă tulburarea cauzată de împărtășirea marilor taine, viața predestinată a creatorului, obligat să fie retras, altfel decât restul lumii. Franchețea cu care Ligia alege să creioneze elementele și personajele uneori metaforic analizate de Arghezi oferă substanță și confirmă dimensiunea universului poetic, devenit tangibil, susținându-l, trăirile fiind astfel mai aproape de puterea de percepție a cititorilor. Lucrarea atașată acestei poezii este realizată în tehnică mixtă și este semnată și datată dreapta jos: *Ligia Macovei, 1966*.

Transfigurare

*Cu toate că i-am spus că nu vreau.
Mi-a dat noaptea-n somn să beau întuneric,
Și am băut urna întreagă.
Ce-o fi să fie, o să se aleagă.*

*Puteam să știu că-n zeama ei suavă
Albastră-alburie, era otravă?
M-am îmbătat?
Am murit?
Lăsați-mă să dorm
M-am copilărit.
Cine mai bate, nu sînt acasă.
Cine întreabă, lasă*

*Cui mai pot să-i ies în drum
Cu sufletul meu de acum?*

Cecilia Cuțescu Storck și Micaela Eleutheriade

De asemenea, putem remarca multe alte nume importante în arta plastică românească, artiste femei care au urmat cursurile aceleiași instituții. Majoritatea au urmat studii atât în România, cât și în străinătate.

Valentina Iancu, critic de artă, susținea despre metodele de predare ale artistei: *S-a spus despre Cecilia Cuțescu că a fost un pedagog model, care oferea studentelor lecții de viață, reușind să le ghideze dezvoltarea personală astfel încât fiecare să-și caute un stil individual, onest. Mina Byck și Micaela Eleutheriade sunt două personalități care evoluează diferit. Sunt elemente de limbaj comune în lucrările de început, unde se transpune influența Ceciliei și în mod surprinzător unele căutări pe care actuala profesoară le avea în perioada studiilor. Și-au însușit interesul Ceciliei pentru decorativ, dar au reușit să se dezvolte în personalități distincte.*⁵

Micaela Eleutheriade (1900-1982) a studiat la Academia Ranson din Paris și a fost, de asemenea, eleva Ceciliei Cuțescu Storck în perioada 1918-1924⁶, fiind îndrumată și de Ipolit Strâmbu, Dimitrie Serafim și Dimitrie D. Mirea.

De o mereu tânără expansivitate și exuberanță, chibzuind, în același timp, asupra dreptei măsuri, a echilibrului desăvârșit, Micaela Eleutheriade se înscrie pe deplin artei românești. (Grigorescu, 1970) Acest echilibru, despre care vorbea Dan Grigorescu în studiul său, se bazează pe poziția pe care Micaela o are față de realitatea exterioară, simțul și acuratețea cu care se înclină către o perfecționare continuă a stilului său. Coerența compozițiilor sale se datorează tendinței către controlul jocului compozițional, pentru a transmite cât mai limpede sentimentele și ideile sale.

Dacă spiritul și hotărârea Ceciliei se transpun în opera Ligiei prin acuratețea liniei, prin care exprimă și transpune esențele vieții prin perspectiva unei alte lumi, Micaela Eleutheriade preia aceste elemente și le transpune prin definirea compozițională, claritatea și delimitarea cromatică, pe care le aplică pe cadrele naturale ale mediului înconjurător, cotidian. Ideea transmisă de mentor este aceeași, însă, trecută prin filtrul conștiinței fiecărui suflet de artist, preia din experiențele sale, interesele și bagajul emoțional.

În Colecția Pinacotecii Municipiului București se regăsesc uleiuri pe pânză cu teme variate realizate de artistă, naturi statice: „Natură moartă”, „Vas cu flori”, dar și peisaje: „Peisaj petrolifer”, „Orășel la mare”, „Combinatul chimic”, „Sala Palatului în construcție” etc.

Lucrarea „Orășel la mare” este o lucrare reprezentativă pentru stilul său, în care se remarcă predilecția pentru delimitarea cromatică, uneori ludică, a fiecărui element compozițional. Liniile de contur pun în evidență acoperișurile caselor, reliefând ansamblul arhitectural al micului oraș. Cu cât planul este mai îndepărtat, cu atât pensulația este mai puțin definită, iar saturația culorilor scade și se pierde în atmosfera caldă și neutră a cadrului general.

Micaela Eleutheriade se intersectează și colaborează de-a lungul carierei sale cu numeroase alte nume care au avut o activitate importantă în această manifestație pentru emanciparea feminină, precum Nina Arbore și Margareta Sterian (Marcu,

5. <https://mvalentinaiancu.wordpress.com/tag/olga-greceanu-cecilia-cutescu-storck/>.

6. <http://artindex.ro/2012/05/16/eleutheriade-micaela/>.

2012). Despre Margareta Sterian se știe că este o mare artistă avangardistă, renumită pentru activitatea din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea. A realizat picturi, grafică, volume de poezie și proză.

Cecilia Cuțescu Storck și Mina Byck Wepper

Mina Byck Wepper (1899-1964) a făcut parte din grupul celor mai înzestrate eleve ale Ceciliei. Perioada interbelică îi oferă șansa unei eliberări extraordinare în mediul artistic, realizând foarte multe expoziții personale, opera sa incluzând atât grafică, artă decorativă, cât și peisaje. Este important de menționat că a fost remarcată de Tonitza, cu ocazia debutului său.

Predilecția pentru delimitarea cromatică pe care am analizat-o mai sus, la cele două artiste care s-au pregătit sub îndrumarea Ceciliei Cuțescu Storck, se estompează în stilistica Minei Byck Wepper și se transpune în preferința pictoriței pentru tonalitățile puternice determinate de construcția umbrelor și gradațiile de culoare. Jocurile de lumini creează contraste care delimitează foarte interesant planurile îndepărtate sau apropiate, în funcție de intensitatea luminoasă. Preferința pentru compoziții clare și bine definite a mentorului său este puternic înglobată în stilistica acesteia. *Ansambluri de suprafețe, contururi, volume, culori și echilibrarea lor* (Cuțescu Storck, 1966, p. 97) sunt elemente transmise de Cecilia Cuțescu Storck.

Valentina Iancu afirmă în catalogul *Destine la răscruce. Artiști evrei în perioada Holocaustului: Dacă schimbările politice radicale care au exclus evreei din viața publică nu ar fi afectat-o profund, Mina Byck Wepper ar fi devenit cu siguranță unul dintre numele importante ale artei românești moderne. În momentul declanșării valului de măsuri anti-evreiești artista își redefinesc personalitatea creatoare, apropiindu-se de dramatismul expresionist și apoi de arta militantă. Martoră a masacrelor din timpul Rebeliunii Legionare (21-23 ianuarie 1941), artista se retrage din viața publică, renunțând să mai lucreze. Din această cauză a intrat într-un con de umbră după al Doilea Război Mondial, arta ei fiind reconsiderată abia în ultimii ani.* (Enache, Iancu, 2010)

Este cunoscut faptul că Mina Byck Wepper a fost atrasă și de pictura *en plein air*, dar și de pictura decorativă și de grafică, opera pictoriței oferindu-ne un produs eclectic, care a reprezentat un adevărat reper în arta românească pentru o perioadă îndelungată de timp. În patrimoniul MMB se regăsesc lucrări diverse semnate de artistă (uleiuri pe carton: „Casă veche”, „Balcic”, „Autoportret”, „Natură statică”, „Natură statică cu gălbenele”, dar și lucrări de grafică realizate în tuș pe carton: „Cetatea Șoimoș”, „Pomana”). Lucrarea „Natură statică cu gălbenele” este o lucrare de referință datorită compoziției și calității detaliilor. Construcția umbrelor și modalitatea prin care dă adâncime și profunzime fiecărui element din jocul compozițional, o situează pe artistă la un nivel înalt al artei plastice românești.

Identificăm și alte tinere artiste care au avut un impact major asupra artei plastice românești și ale căror lucrări se regăsesc și în patrimoniul Muzeului Municipiului București: Wanda Sachelarie-Vladimirescu, Nuni Dona și Mariana Petrașcu, graficiană și pictoriță, fiica pictorului Gheorghe Petrașcu. **Wanda Sachelarie-Vladimirescu** (1916-2008) a fost o pictoriță și graficiană care a studiat o perioadă la Paris, sub îndrumarea lui Jean Darna. Este interesantă opoziția ei de a se menține în liniile realist socialiste, abordând o cromatică variată și compoziții dinamice.

Născută în același an, **Nuni Dona** (1916-2009), pe numele real Niculina Dona, a fost nepoata scriitorului și omului politic Barbu Ștefănescu Delavrancea. Aceasta moștenește talentul mamei sale, Niculina Henrieta (născută Delavrancea) care o îndrumă spre liceul Școlii Centrale de fete „Marica Brâncoveanu” din București. La academie, începe să studieze în anul 1933 și frecventează și clasa de pictură a profesorului Francisc Șirato. Nuni Dona se remarcă prin simțul aprofundat al măsurii, simplitatea formelor și cromatica vie utilizată. De asemenea, tehnica dezvoltată, acuratețea compozițională și accentele stilistice fine sunt doar câteva calități ale operei sale. Măiestria artei sale este demonstrată de echilibrul lucrărilor, dar și de armonia și spontaneitatea pensulației.

Cecilia Cuțescu Storck a îndrumat studenții să își creeze un echilibru prin ritmul propriilor lor voci interioare, care să îi ghideze în abordarea lucrărilor și în perspectiva generală asupra artei. Conștiința și armonia interioară sunt principiile de bază pe care le transmitea. *Niciodată nu am urmărit să-mi impun concepția mea în artă nici să fac din elevi simpli imitatori. Idealul meu pedagogic a fost să descopăr născîndele lor predispoziții și aptitudini și să le dezvolt conform simțirii și temperamentului lor, individualității fiecăruia.* (Cuțescu Storck, 1966, p. 112) Reușea de fiecare dată să îi ghideze către o cale lăuntrică, o stăpânire și o cunoaștere de sine prin raportarea la legile care guvernează natura, transpuse în propriul lor univers. Chiar dacă de multe ori suprasolicitarea și epuizarea fizică își făceau simțite prezența (elevii de acasă, elevii de la școală, gospodăria, familia și viața de artistă), Cecilia Cuțescu Storck afirma, de fiecare dată cu tărie în suflet: *Cu toate acestea, de mi-ar fi fost dat să încep din nou viața, aș fi ales-o la fel și pentru a doua oară.* (Cuțescu Storck, 1966, p. 110)

Cecilia Cuțescu Storck

Sursa: <http://www.galleristorck.com/storck>

Cecilia Cuțescu Storck

Piața Rossio cu vedere asupra catedralei în ruine (Lisabona)

Muzeul Frederic Storck și Cecilia Cuțescu Storck

Foto: Cristian Oprea

Cecilia Cuțescu Storck

Ritm

Muzeul Frederic Storck și Cecilia Cuțescu Storck

Foto: Cristian Oprea

Ligia Macovei și Cecilia Cuțescu Storck, clasa de arte decorative, 1934 (detaliu)
Sursa: Raoul Șorban, Eugen Schileru, Adina Nanu și colectiv, *100 de ani de la înființarea Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu” din București, 1864-1964*, Ed. Meridiane, București, 1964

Pompiliu Macovei, Ligia Macovei și Giuseppe Ugo Papi, rectorul Universității „La Sapienza” din Roma. Colecția de Artă „Ligia și Pompiliu Macovei”

Ligia Macovei
Transfigurare
Colecția de Artă
„Ligia și Pompiliu Macovei”

Micaela Eleutheriade
Orășel la mare
Colecția Pinacotecii
București
Foto: Cristian Oprea

Mina Byck Wepper
Natură statică cu gălbenele
Colecția Pinacotecii București
Foto: Cristian Oprea

Nuni Dona
Flori
Colecția Pinacotecii București
Foto: Cristian Oprea

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cărți:

- Ciupală, Alin, *Despre femei și istoria lor în România*, Editura Universității din București, 2004.
- Cristea, Ioana; Popescu, Aura, *Doamnele artelor frumoase românești*, Editura Monitorul Oficial, 2004.
- Cuțescu Storck, Cecilia, *Fresca unei vieți*, Editura Bucovina I.E. Torouțiu, București, 1944.
- Cuțescu Storck, Cecilia, *O viață dăruită artei*, Editura Meridiane, București, 1966.
- Enescu, Theodor, *Scrieri despre artă*, Editura Meridiane, București, 2003.
- Grigorescu, Dan, *Pictura românească în imagini*, Editura Meridiane, București, 1970.
- Iancu, Valentina, *Egal. Artă și feminism în România modernă*, Editura Vellant, București, 2015.
- Marcu, George, *Enciclopedia personalităților feminine din România*, Editura Meronia, București, 2012.
- Mihalache, Marin, *Pictura românească în imagini*, Editura Meridiane, 1970.
- Mihalache, Marin, *Bucureștiul văzut de pictori*, Editura Sport-Turism, 1975.
- Olariu, Elena, *Ligia Macovei. Între senzorial și intelectual. Între culoare și linie*, Editura MMB, București, 2018.
- Șorban, Raoul, Schileru, Eugen, Nanu, Adina, et al., *100 de ani de la înființarea Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu” din București, 1864-1964*, Editura Meridiane, București, 1964.

Cataloage:

- Demetrescu, Ruxandra; Guță, Adrian; Beldiman, Ioana, *Universitatea Națională de Arte din București*, UNARTE, București, 2014.
- Enache, Monica; Iancu, Valentina, *Destine la răscruce. Artiști evrei în perioada Holocaustului*, MNAR, 2010.

Site-uri:

- <http://artindex.ro>
- <https://mvalentinaiancu.wordpress.com/>
- <http://www.galleristorck.com/storck>